

บทที่ 3

วิถีชีวิตวัยรุ่นในบริบทสังคมอีสาน

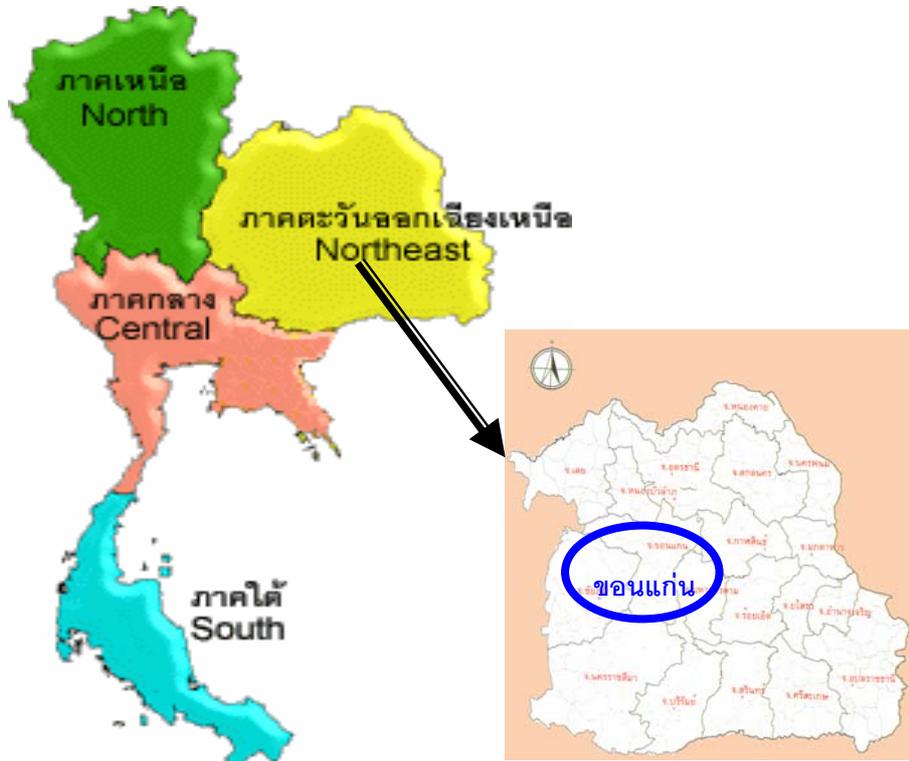
ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมอีสานที่มุ่งพัฒนาไปตามกระแสทุนนิยม ที่ตอบสนองต่อการพัฒนาระดับประเทศนั้น ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนค่านิยมต่างๆ ทั้งที่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยตรงและที่ เป็นผลสืบเนื่องจากการพัฒนาตามแนวทางของกระแสทุนนิยม ซึ่งผลสืบเนื่องหลายอย่าง สะท้อนผ่านวิถีชีวิตของวัยรุ่น ดังนั้นในบทนี้ จึงมุ่งที่จะชี้ให้เห็น สภาพบริบทชุมชนของพื้นที่ศึกษาทั้งชุมชนใกล้เมืองและชุมชนไกลเมืองที่เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำรงชีพจากระบบการผลิตแบบยังชีพ มาสู่วิถีชีวิตที่เน้นระบบการผลิตเพื่อการค้า ในอีกส่วนหนึ่งมุ่งนำเสนอถึงสภาพวิถีชีวิตของวัยรุ่นปัจจุบันที่อยู่ท่ามกลางบริบทชุมชนของการพัฒนาตามแนวทางกระแสทุนนิยม ครอบคลุม คุณลักษณะด้านประชากร ลักษณะครอบครัวของวัยรุ่น ความคาดหวังของวัยรุ่นต่อบิตามารดา ความเป็นอิสระของวัยรุ่น สภาพการทำงาน และความรู้ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เพื่อจะช่วยให้เข้าใจภูมิหลังของวัยรุ่น ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของการวิจัยครั้งนี้

1. บริบทชุมชนที่ทำการศึกษา

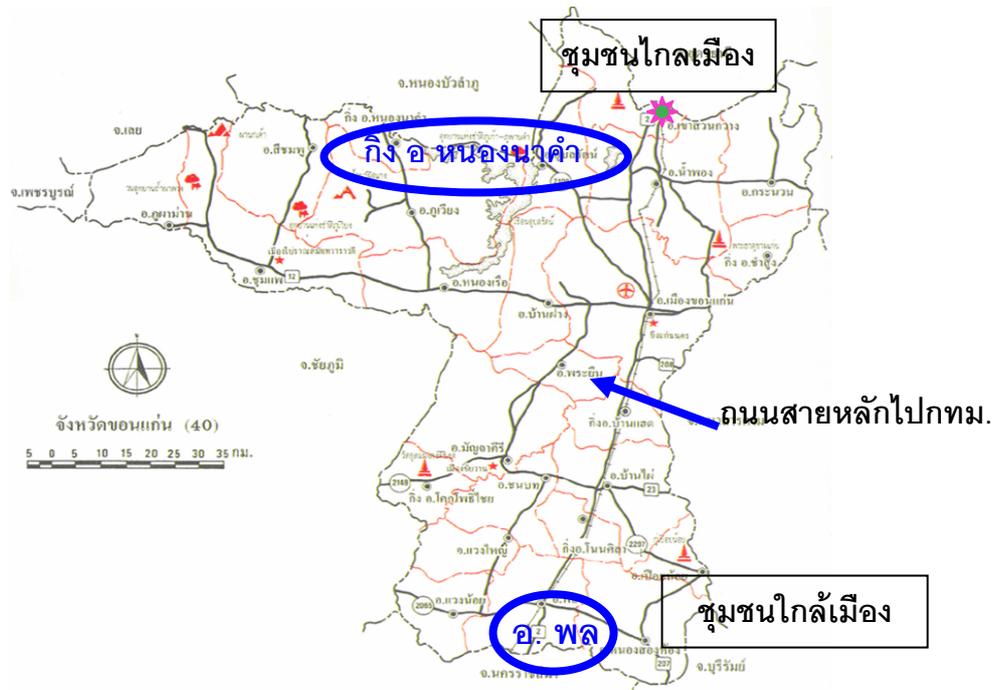
ในที่นี้ขอนำเสนอถึงสภาพของชุมชนที่ศึกษา ในด้านสภาพด้านกายภาพของชุมชน โครงสร้างด้านกายภาพและสังคม วิถีชีวิตจากเศรษฐกิจยังชีพสู่ระบบเศรษฐกิจเพื่อการค้า และการบริการที่มีอยู่ในชุมชน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) สภาพด้านกายภาพชุมชนใกล้เมืองและชุมชนไกลเมือง

ชุมชนที่ศึกษาครั้งนี้ อยู่ในเขตการปกครองของจังหวัดขอนแก่น ซึ่งถือว่าเป็นจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางด้านการพัฒนาต่างๆ ของภาคอีสาน **ชุมชนใกล้เมือง** อยู่ห่างจากเขตอำเภอขนาดใหญ่(อำเภอพล)ของจังหวัดเพียง 4 กิโลเมตรและอยู่ห่างจากเขตจังหวัดราว 40 กิโลเมตร ซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของชุมชนที่อยู่ใกล้ศูนย์กลางความเจริญ ชาวบ้านเข้าถึงบริการด้านการการศึกษา การค้า การจ้างงาน และ การสาธารณสุขได้ง่ายและมีทางเลือกในการใช้บริการดังกล่าว ขณะที่ **ชุมชนไกลเมือง** อยู่ห่างจากเขตอำเภอขนาดเล็ก (เขตกิ่งอำเภอนองนาคำ) ราว 10 กิโลเมตร ซึ่งอำเภอนี้ อยู่ห่างจากตัวจังหวัดราว 80 กิโลเมตร ทำให้ชาวบ้านชุมชนไกลเมืองแม้จะเข้าถึงบริการพื้นฐานด้านการศึกษาและสาธารณสุขได้ แต่ก็ไม่มีทางเลือกกับบริการต่างๆที่ต้องการมากนัก ชุมชนไกลเมืองถือว่าเป็นตัวแทนของชุมชนที่อยู่ห่างไกลศูนย์กลางความเจริญ (ดังแผนภาพที่ 1 และ แผนภาพที่ 2)

แผนภาพที่ 1 พื้นที่วิจัย

แผนภาพที่ 2 พื้นที่วิจัย ชุมชนใกล้เคียง และ ชุมชนใกล้เคียง

2) โครงสร้างชุมชนด้านกายภาพและด้านสังคม

ชุมชนทั้งสองแห่ง ถือว่าเป็นชุมชนขนาดใหญ่ เนื่องจากประกอบด้วยหมู่บ้านที่แบ่งเขตการปกครองตามโครงสร้างของรัฐ ชุมชนใกล้เคียงประกอบด้วย 2 หมู่บ้าน ขณะที่ชุมชนใกล้เคียงประกอบด้วย 5 หมู่บ้านที่กระจุกตัวอยู่รวมกันเป็นชุมชน ทั้งนี้เพราะนโยบายของทางราชการกำหนดขนาดครัวเรือนและความสมัครใจของชุมชนเป็นเงื่อนไขในการกำหนดการแยกหมู่บ้าน การเติบโตของชุมชนทั้งสองถือได้ว่า เกิดจากการขยายตัวของครัวเรือนที่แยกบ้านออกจากครัวเรือนพ่อแม่ เมื่อเวลาผ่านไป จำนวนลูกหลานที่แต่งงานได้แยกครอบครัว ออกไปสร้างบ้านเป็นของตัวเอง ทำให้หมู่บ้านมีการขยายออกไปเรื่อยๆ จนมีขนาดใหญ่ (แผนภาพที่ 3 4 5 และ 6) ดังนั้นทั้งสองชุมชน จึงถือว่าเป็นชุมชนขนาดใหญ่ อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีการแบ่งแยกเขตการปกครองเป็นหมู่บ้าน แต่สภาพการดำเนินชีวิตของสมาชิกในชุมชนยังคงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ยังคงทำงานบุญประเพณีสำคัญร่วมกัน ดำเนินกิจกรรมงานบุญในวันเดียวกันเพราะยังใช้วัดเป็นศูนย์กลางเช่นเดิม ทั้งนี้เพราะสมาชิกในชุมชนยังคงเป็นเครือญาติกันแต่ดั้งเดิม นอกจากนี้ในแต่ละชุมชนจะแบ่งออกเป็นหลายคุ้ม มีหัวหน้าคุ้มเป็นผู้ดูแล เพื่อเป็นการจัดกลุ่มในการทำกิจกรรมชุมชน หนึ่งหัวหน้าคุ้มทำหน้าที่เพียงประสานงานกับสมาชิกในคุ้มเพื่อเก็บรวบรวมเงินบริจาคเวลางานบุญของชุมชนเท่านั้น ไม่ได้มีบทบาทด้านการปกครองชัดเจนนัก จะเห็นได้ว่า การแบ่งหมู่บ้าน เป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนการพัฒนาที่เกิดจากการกำหนดโดยภายนอก แต่หากมองในมุมหนึ่งจะเห็นว่า การแบ่งขนาดและขอบเขตหมู่บ้านอย่างชัดเจนนี้ เป็นช่องทางที่ทำให้สามารถนำเอาทรัพยากรของรัฐเข้ามาเพื่อการสนับสนุนท้องถิ่นได้

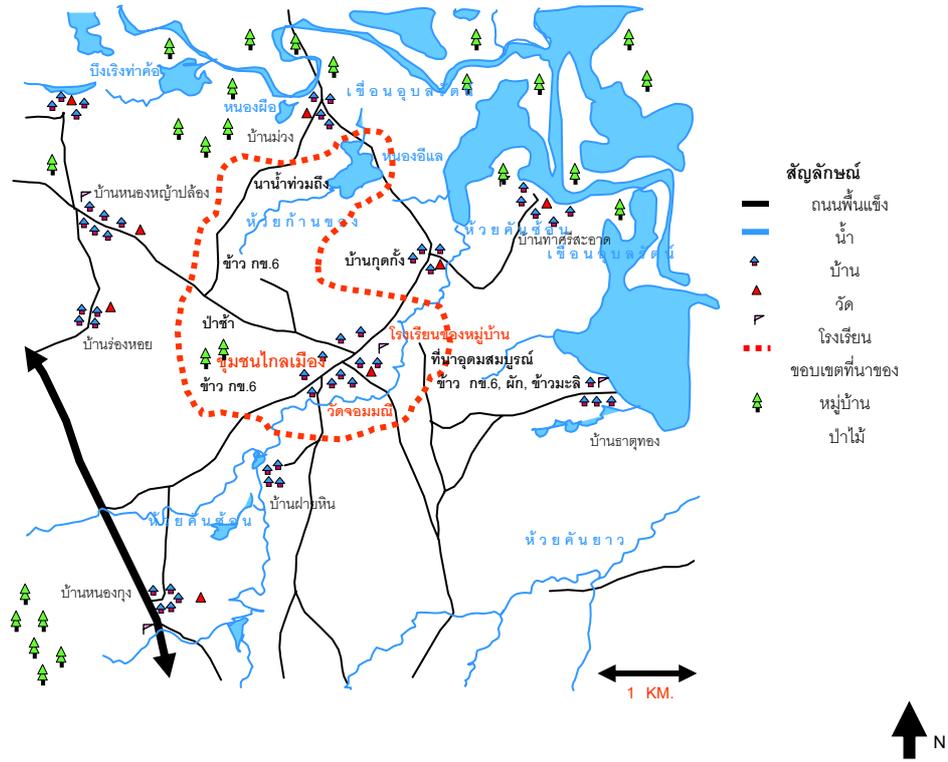
ก่อนการพัฒนาตามแนวทางของรัฐโดยใช้แผนพัฒนาประเทศ ชุมชนทั้งสองแห่งยังไม่มีสาธารณูปโภค การติดต่อกับภายนอกทำได้ยากเพราะความไม่สะดวกของถนนหนทาง เมื่อมีการพัฒนาจากทางภาครัฐลงมาผ่านโครงการต่างๆ ทำให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงหลายประการ มีถนนที่สามารถติดต่อกับภายนอกได้สะดวกทุกฤดูกาล ปัจจุบันมีถนนลาดยาง มีรถประจำทาง และครัวเรือนก็สามารถติดต่อกับภายนอกได้ทั้งการใช้รถประจำทาง รถยนต์ส่วนตัวและรถจักรยานยนต์ ผู้นำธรรมชาติได้รับการพัฒนาชุดลอกเพื่อให้มีน้ำใช้ตลอดปี และสามารถทำประปาหมู่บ้านใช้ได้อย่างทั่วถึงทุกหลังคาเรือน ทุกครัวเรือนมีไฟฟ้าใช้ ขณะเดียวกันก็ทำให้ครัวเรือนมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้น กล่าวได้ว่า การมีไฟฟ้าเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของเครื่องอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันและวิถีชีวิตในครัวเรือน เพราะนอกจากจะมีเครื่องทุ่นแรงประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้านานาชนิดเพื่ออำนวยความสะดวกสบายในชีวิตประจำวันแล้ว เครื่องอำนวยความสะดวกเหล่านี้ ยังเป็นสัญลักษณ์ของความทันสมัย ความมั่งคั่ง และความมีหน้ามีตาของผู้เป็นเจ้าของ

สภาพแวดล้อมในชุมชนได้รับการปรับปรุงผ่านโครงการพัฒนาที่หมู่บ้านเสนอขอของบประมาณสนับสนุนและผ่านการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้ปัจจุบันชุมชนมีโครงสร้างพื้นฐานครบถ้วน มีถนนคอนกรีตภายในชุมชน ในความรู้สึกของชาวบ้านนั้นการที่ชุมชนที่มีถนนคอนกรีตเป็น

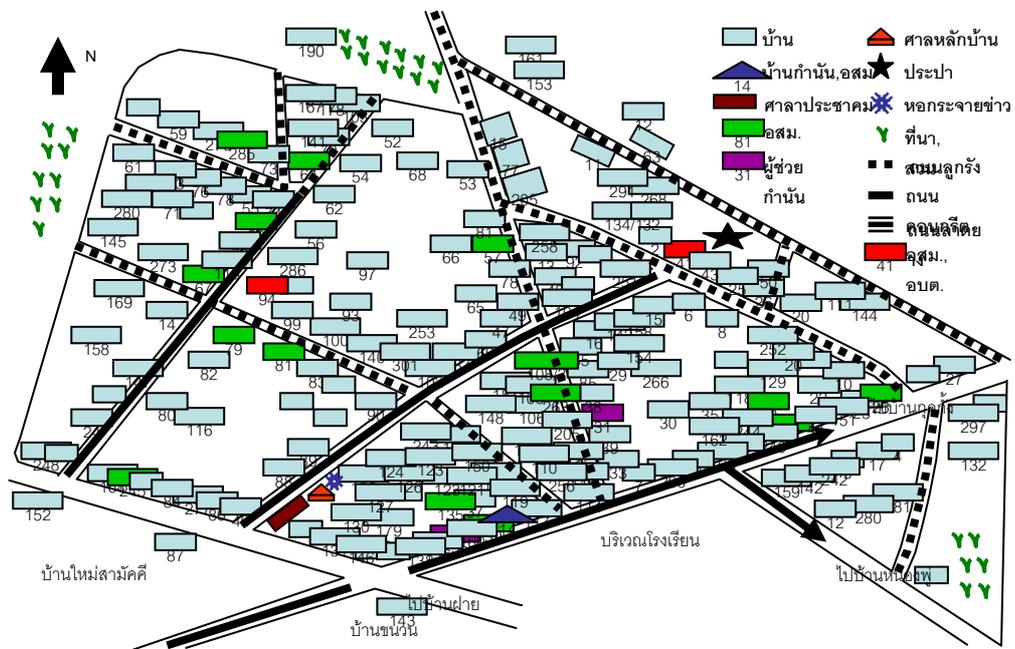
สัญลักษณ์ของการได้รับการพัฒนาและการเอาใจใส่จากนักการเมืองท้องถิ่น เมื่อมีถนนสมาชิกในชุมชนสามารถเดินทางได้สะดวกรวดเร็วซึ่งเป็นที่พึงพอใจอย่างมาก เพราะสามารถเข้าถึงบริการที่อยู่ในเมืองได้สะดวกกว่าในอดีต ขณะเดียวกันครัวเรือนก็มีความต้องการพาหนะเป็นของตนเอง เช่น รถจักรยานยนต์ และรถยนต์ ไว้ใช้สอยเพื่อเพิ่มความสะดวกมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีลานกีฬา ตลาดชุมชน สถานือนามัยประจำตำบล มีโรงเรียนประถมศึกษาในหมู่บ้านใกล้เคียง และโรงเรียนมัธยม ศึกษาขยายโอกาสในชุมชนใกล้เคียง ปัจจุบันในทั้งสองชุมชนมีระบบโทรศัพท์สาธารณะ และยังเป็นที่ตั้งขององค์การบริหารส่วนตำบลและสถานีวิทยุชุมชน สำหรับสภาพบ้านเรือนในปัจจุบัน นิยมสร้างแบบชั้นล่างเป็นแบบตึก ชั้นบนเป็นไม้ มีการตกแต่งสวยงาม เช่นเดียวกับบ้านในเมือง มีการแบ่งพื้นที่ใช้สอยเป็นสัดส่วนและมีรั้วรอบขอบชิด แบ่งเขตชัดเจน มีความเป็นส่วนตัวมากขึ้น สภาพบ้านที่เป็นแบบอีสานดั้งเดิมคือบ้านไม้ ใต้ถุนสูง มีคอกสัตว์อยู่ใต้ถุนบ้าน มีเหลืออยู่เป็นส่วนน้อย ซึ่งลักษณะของบ้านเรือนบ้านเรือนสมัยใหม่ดังกล่าว ทำให้โอกาสในการปฏิสัมพันธ์กันของสมาชิกชุมชนลดลง

นอกจากโครงสร้างพื้นฐานที่เปลี่ยนแปลงไปตามการพัฒนากระแสหลักแล้ว ในขณะเดียวกันผลของการพัฒนาทำให้ชุมชนทั้งสอง มีการจัดตั้งกลุ่มองค์กร กองทุนต่างๆ ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มที่เกิดจากการพัฒนาที่เข้ามาตามนโยบายของรัฐ ซึ่งในการบริหารจัดการนั้นได้กำหนดให้มีการจัดตั้งกลุ่มบนพื้นฐานของการเป็นสมาชิกของกลุ่ม เช่น กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มกองทุนต่างๆ ที่ให้เงินกู้ยืมควบคู่กับการสนับสนุนกิจกรรมเฉพาะด้าน จากการดำเนินการที่ผ่านมาพบว่า บางครั้งผลประโยชน์ก่อให้เกิดการแบ่งกลุ่มคนในชุมชนออกเป็นหลายฝ่าย เช่น ฝ่ายที่มีความต้องการและเข้าถึงทรัพยากร ฝ่ายที่มีความต้องการแต่เข้าไม่ถึงทรัพยากร ฝ่ายที่ไม่ต้องการทรัพยากร เหล่านี้ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงผลสืบเนื่องของการพัฒนาที่ทำให้ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนแปรเปลี่ยนไป

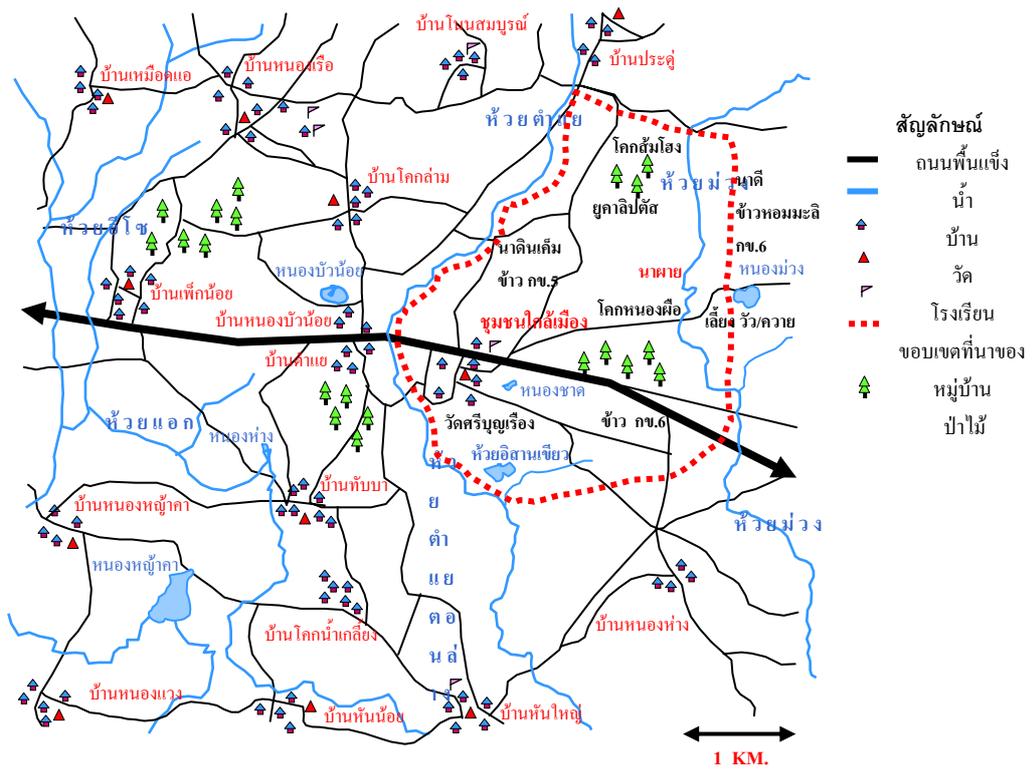
การพัฒนาทางด้านวัตถุอย่างรวดเร็วของระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานนี้เป็นปัจจัยที่สะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาทางด้านวัตถุมักจะได้รับพิจารณาเป็นอันดับต้นๆ การตัดสินใจของผู้นำชุมชนซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย ได้ตัดสินใจแทนสมาชิกของชุมชนบนพื้นฐานของการทำงานที่มุ่งเน้นปริมาณงาน ความสะดวกรวดเร็ว ทำให้ขาดมิติของการพัฒนาในด้านอื่นที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของสมาชิก จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของชุมชนด้านกายภาพและด้านสังคมส่งผลให้วิถีชีวิตแบบเดิม ที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ การใช้ชีวิตที่เรียบง่ายลดน้อยลง ปัจจุบันกลายเป็นการให้ความสำคัญกับความสะดวก ความทันสมัยในการใช้ชีวิต

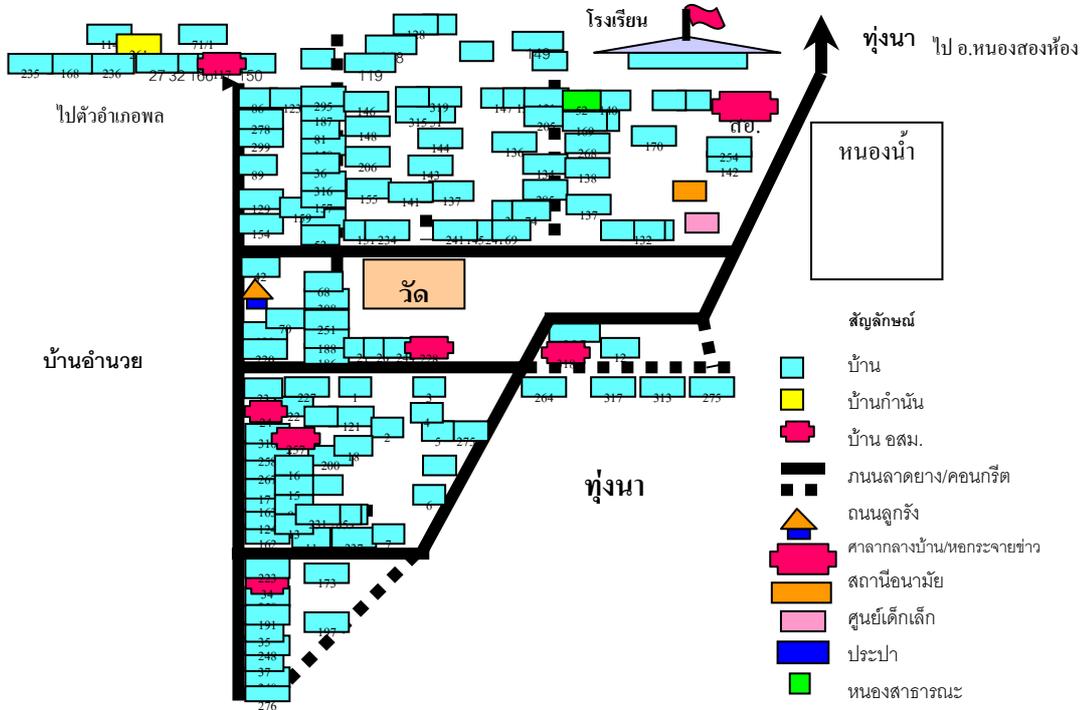
แผนภาพที่ 3 แผนที่รอบนอกของชุมชนใกล้เคียง

แผนภาพที่ 4 แผนที่รอบในของชุมชนใกล้เคียง

แผนภาพที่ 5 แผนรอบนอกของชุมชนใกล้เคียงเมือง

แผนภาพที่ 6 แผนที่รอบในชุมชนใกล้เคียงเมือง

3) วิถีชีวิตจากเศรษฐกิจยังชีพ สู่ระบบเศรษฐกิจเพื่อการค้า

การพัฒนาตามแนวทุนนิยม ทำให้ชุมชนทั้งใกล้เมืองและไกลเมือง เปลี่ยนแปลงทั้งโครงสร้างด้านกายภาพและด้านสังคมดังกล่าวแล้ว และที่ชัดเจนกว่านั้นก็คือการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตที่เน้นการผลิตเพื่อกินเพื่อใช้ในครัวเรือน มาสู่ระบบการผลิตเพื่อขาย เดิมทั้งสองชุมชน ครัวเรือนส่วนใหญ่ปลูกข้าวเหนียวไว้บริโภค เมื่อเสร็จสิ้นฤดูการปลูกข้าว ก็มีการเลี้ยงไหมเพื่อทอไว้ใช้ในครัวเรือน มีการปลูกพืชผักต่างๆไว้บริโภคและหาอาหารธรรมชาติ กล่าวได้ว่าวิถีชีวิตใกล้ชิดกับสภาพธรรมชาติของท้องถิ่นมาก แต่เมื่อการพัฒนาตามแนวทางของกระแสทุนนิยมเข้ามาในชุมชนอย่างชัดเจนราวปี พ.ศ.2520 ทำให้ระบบการผลิตดั้งเดิมเปลี่ยนไป การผลิตข้าวซึ่งเป็นพืชหลักมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตเพื่อให้สามารถได้ผลผลิตที่มาก โดยเฉพาะเน้นการใช้เทคโนโลยีการผลิตแบบใหม่ การปลูกพืชเศรษฐกิจมีมากขึ้น ทั้งการปลูกมันสำปะหลัง อ้อย ยูคาลิปตัส แตงโม ส่วนการปลูกข้าวมีทั้งข้าวจ้าวและข้าวเหนียว และเป็น การปลูกปริมาณที่มากเพื่อเก็บไว้กินเหลือจึงขาย การปลูกพืชเศรษฐกิจ ทำให้ครัวเรือนต้องทำงานอย่างเร่งรีบจึงต้องใช้ทั้งเครื่องจักรทุ่นแรงและใช้การจ้างแรงงาน ทำให้ชุมชนมีการไหลเวียนของเงินตราอย่างชัดเจน

ในบริบทชุมชนที่ตั้งอยู่ใกล้เมืองและชุมชนไกลเมือง มีความเหมือนกันคือ เป็นชุมชนที่มีพื้นฐานทางด้านการผลิตแบบเกษตรกรรมทุนนิยม คือ ผลผลิตมุ่งที่จะทำเพื่อขายจะแบ่งไว้บริโภคเองเพียงพอในหนึ่งปี ที่เหลือต้องขายเพื่อนำรายได้มาลงทุนในปีถัดไป บางครั้งมีการนำรายได้จากการขายผลผลิตมาใช้หนี้ที่กู้ยืมมาเพื่อการลงทุน และจะกู้ยืมครั้งในรอบปีถัดมา นอกจากนี้รายได้ที่ใช้ในการดำรงชีวิตส่วนใหญ่ มาจากการออกไปรับจ้างนอกภาคการเกษตรของสมาชิกในครอบครัว หรือการหารายได้เสริมจากการปลูกพืชหมุนเวียนหรือเลี้ยงสัตว์

นอกจากนี้สภาพการผลิตบางอย่างที่อิงอยู่กับวัฒนธรรม เช่น การทอผ้าไหม การจักสานอุปกรณ์เครื่องใช้สำหรับการประมง การทอเสื่อ ได้ถูกนำมาปรับเปลี่ยนให้เป็นที่ถูกใจผู้บริโภคเพื่อให้สามารถขายได้ ดังนั้นจึงมีการผลิตที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติมากกว่าในอดีต การผลิตที่ทำให้ขายได้นี้ ก่อให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจกับชาวบ้านทั้งสองชุมชน เพราะรู้สึกว่ามีความได้สำหรับใช้สอยในชีวิตประจำวัน จากสภาพการผลิตเพื่อการค้าข้างต้น ทำให้แบบแผนความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเปลี่ยนไป ทั้งสองชุมชนเคยมีการแลกเปลี่ยนแรงงานในการเกี่ยวข้าว แต่เมื่อทุกคนต้องเร่งรีบกับการทำนา และผลตอบแทนจากการทำนาก่อให้เกิดรายได้ ทำให้การแลกเปลี่ยนแรงงานในการเกี่ยวข้าวลดน้อยลง หลายครัวเรือนให้เหตุผลว่า “เกรงใจเขา เพราะถ้าเขามาช่วยเรา เขาก็ไปรับจ้างได้เงิน จึงไม่กล้าไปขอแรงเขามาช่วย” ปัจจุบันการแลกเปลี่ยนแรงงานเกิดขึ้นเฉพาะในหมู่เครือญาติใกล้ชิดเท่านั้น และเจ้าของนาต้องดูแลแรงงานแลกเปลี่ยนอย่างดีเพื่อแสดงถึงฐานะของตนเอง

ผลของการผลิตเพื่อการค้า นอกจากจะทำให้แบบแผนความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงแล้วยังทำให้วิถีชีวิตของแต่ละครัวเรือนเปลี่ยนแปลงด้วย ความต้องการเงินสดและค่านิยมที่ชอบสนุกสนาน ทำให้คนกลุ่มหนึ่งของชุมชนเข้ามาแสวงหางานทำในเมือง ในชุมชนไกลเมืองพ่อแม่ส่วนหนึ่งที่มีลูกวัยรุ่น

ได้ปล่อยให้ลูกอยู่กับญาติพี่น้อง หรือแม้กระทั่งปล่อยให้ตามลำพัง เพราะพ่อแม่เข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ และปริมณฑล พ่อแม่กลุ่มนี้ได้ส่งเงินกลับมาให้ลูกใช้จ่ายอย่างสม่ำเสมอและเป็นจำนวนที่เกินพอในสายตาของเพื่อนบ้าน เพราะลูกวัยรุ่นสามารถนำเงินมาซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น โทรศัพท์มือถือ เกมคอมพิวเตอร์ เสื้อผ้าที่ทันสมัย รถจักรยานยนต์ และยังใช้เงินอย่างฟุ่มเฟือย ในขณะที่พ่อแม่ที่ส่งเงินกลับรู้ว่าลูกจำเป็นต้องใช้เงินเพื่อการศึกษาของตนเอง ในช่วงปิดภาคการศึกษา ลูกวัยรุ่นส่วนหนึ่งจะไปใช้ชีวิตที่กรุงเทพฯ และปริมณฑลกับพ่อแม่ แล้วก็จะกลับมาเรียนหนังสือเมื่อเปิดภาคการศึกษา อื่นๆ แม้ว่าเพื่อนบ้านและญาติทราบพฤติกรรมไม่เหมาะสมของวัยรุ่นที่พ่อแม่ไปทำงานต่างถิ่น แต่ก็ไม่กล้าว่ากล่าวตักเตือน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในชุมชน ส่วนในชุมชนใกล้เมืองแม้ว่าจะสามารถติดต่อกับเขตเมืองได้ง่าย แต่พ่อแม่และวัยรุ่นจำนวนน้อยที่ออกมาทำงานในเมือง ส่วนใหญ่ยังต้องการไปทำงานที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล

รูปแบบของการประกอบอาชีพของพ่อแม่และผู้ปกครองของวัยรุ่นที่ต้องไปทำงานต่างถิ่นนั้น นับว่านำมาซึ่งช่องว่างในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ และ วัยรุ่นกับปู่ย่า ตายายที่เลี้ยงดูวัยรุ่นแทนพ่อแม่ ซึ่งมีความต่างกันของความคิดความเชื่อ และวิถีชีวิตที่แตกต่างกันแบบข้ามรุ่น นำมาสู่เรื่องช่องว่างในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน จึงส่งผลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่น วัยรุ่นมีโอกาสที่จะใช้ชีวิตได้อย่างอิสระ แต่ในขณะเดียวกันก็ขาดช่องทางที่จะได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างรอบด้าน

นอกจากนี้ความเป็นเครือข่ายของการออกไปทำงานต่างถิ่นของผู้ปกครองของวัยรุ่น ยังส่งผลต่อพฤติกรรมเรื่องเพศวิถีของวัยรุ่นด้วย เช่น ช่วงเวลาของการปิดภาคเรียนวัยรุ่นจะออกจากชุมชนเพื่อที่จะไปใช้ชีวิตกับพ่อแม่ผู้ปกครอง เพื่อช่วยงาน และเพื่อท่องเที่ยวพักผ่อน แต่อย่างไรก็ตามสิ่งที่เกิดขึ้นกับตัววัยรุ่น คือ การได้เรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ในชีวิต วัยรุ่นที่อยู่ในชนบทใกล้เมืองให้ข้อมูลว่า “เมื่อตอนปิดภาคเรียนที่ผ่านมาได้ไปเที่ยวที่กรุงเทพฯ กับพี่ๆ ได้พักกับแม่ ช่วงกลางคืนได้ออกไปเที่ยวตามสถานบันเทิงตามแหล่งท่องเที่ยวของวัยรุ่นเมืองกรุง สิ่งที่ตนเองได้กลับมาเป็นของฝากเพื่อนๆ ทั้งในโรงเรียน และในชุมชน คือ คำว่า เด็กแนว คือ อินเทอร์เน็ต กระโปรงสั้น ฟันเหล็ก เซ็กส์สู่วัยรุ่น ดื่มสไปรตส์ สะพายหูลุยส์ คุยไว ไซว้อิม” วัยรุ่นที่เข้าสู่เครือข่ายการย้ายถิ่นของพ่อแม่ และมีโอกาสใช้เวลาระหว่างเมืองและชนบท จึงเป็นบุคคลที่เป็นแบบอย่างให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อวัยรุ่นอื่น

ปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนว่าวิถีชีวิตของผู้คนในชนบทอีสานในปัจจุบันนี้ ได้รับอิทธิพลของการพัฒนากระแสหลักที่เน้นการพัฒนาทางด้านวัตถุ มาตลอดระยะเวลา 30 ปี จนสามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้คนส่วนใหญ่ที่ตกอยู่ในการพัฒนาตามแนวทางทุนนิยม จากที่เคยมีความสุขจากการใช้ชีวิตเรียบง่าย มีความสุขกับความสมถะ พึ่งพิงอยู่กับธรรมชาติ มาเป็นตรงกันข้ามที่ต้องการความสะดวกสบาย ชีวิตที่เรียบง่ายถูกมองว่าเป็นความยากลำบาก และผู้คนส่วนใหญ่พยายามหนีจากความยากลำบากในทุกวิถีทางรวมทั้งการแสวงหางานทำนอกชุมชนด้วย

4) การบริการที่มีอยู่ในชุมชน

ในด้านสาธารณูปโภค ชุมชนที่อยู่ไกลเมืองมีโรงเรียนขยายโอกาสอยู่ในชุมชนด้วย วิทยาลัย ทุกคนมีโอกาสที่จะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานนานถึง 9 ปี เพราะมีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าที่ต้องออกไปเรียนนอกชุมชน แต่อย่างไรก็ตาม ค่านิยมในชุมชนนี้ คือ การเข้าเรียนที่โรงเรียนขยายโอกาสใกล้บ้านเป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับคนที่ไม่สามารถที่จะไปเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงซึ่งอยู่นอกชุมชนและมีค่าใช้จ่ายที่มีมากกว่าด้วย ขณะที่วิทยาลัยที่ครอบครัวมีทรัพยากรมากพอที่จะสนับสนุนให้ได้รับโอกาสที่ดีกว่าได้ก็จะให้ไปเรียนที่โรงเรียนที่มีชื่อเสียงซึ่งตั้งอยู่นอกชุมชน แต่คนที่เข้าเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสใกล้บ้านมักถูกเพื่อน ๆ จัดอยู่ในกลุ่มของคนยากจนในหมู่บ้าน เพราะไม่มีเงินไปใช้จ่ายการไปเรียนในโรงเรียนที่อยู่ในเมือง ทำให้วิทยาลัยที่เรียนอยู่ต่างโรงเรียนแม้จะอยู่ในชุมชนเดียวกัน ก็ไม่มีกิจกรรมร่วมกัน ถึงแม้ว่าโรงเรียนขยายโอกาสที่อยู่ในชุมชนไกลเมือง จะเคยมีกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามาทำกิจกรรมเพื่อพัฒนานักเรียน แต่กิจกรรมเหล่านั้นก็ไม่ได้มีผลลัพธ์ที่แสดงถึงความยั่งยืน

สำหรับสถานีอนามัย แพทย์จะกล่าวได้ว่าไม่มีบทบาทกิจกรรมของวิทยาลัยมากนัก เจ้าหน้าที่ของสถานีอนามัยให้ความเห็นว่า สถานีอนามัยสนับสนุนวิทยาลัยในด้านแจกจ่ายถุงยางอนามัยฟรีเมื่อวิทยาลัยมาขอรับบริการ แต่ไม่เคยได้ให้คำปรึกษาในเรื่องเพศกับวิทยาลัยในพื้นที่ศึกษาทั้งสองแห่ง มีสถานีอนามัยตั้งอยู่ในชุมชน ดังนั้นทำให้ชาวบ้านในชุมชนสามารถรับบริการด้านสุขภาพได้โดยสะดวก ส่วนบทบาทกับชุมชนสถานีอนามัยของหมู่บ้านใกล้เมือง ได้สร้างสรรคกิจกรรมที่จะหารายได้เพื่อสนับสนุนกิจกรรมของชุมชนอยู่บ้างและเปิดโอกาสให้วิทยาลัยได้แสดงออกเข้าร่วมในกิจกรรมอยู่บ้าง

ในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบล ในชุมชนไกลเมือง มีที่ทำการขององค์การบริหารส่วนตำบลตั้งอยู่ในชุมชน ในช่วงก่อนการดำเนินโครงการวิจัยนี้ กลุ่มวิทยาลัยที่ให้สัมภาษณ์ สะท้อนว่า “แม้เป็นโครงการของเยาวชน แต่ อบต. ก็ไม่เคยถามเยาวชนเลยว่าจะเข้ามาทำกิจกรรมอะไรบ้าง ไม่ใช่เยาวชน แล้วทำโครงการเยาวชนได้อย่างไร” ในทัศนะของวิทยาลัยแล้วอบต.ไม่เคยเปิดโอกาสให้วิทยาลัยมาร่วมทำกิจกรรมตามแผนงานของอบต.เลย ทำให้วิทยาลัยกลุ่มนี้คลางแคลงใจถึงความไม่โปร่งใสในการทำงานของอบต.